matele ja vallavanemate abidele. Ka lõpetati kõik teenistusvahekorrad vallasekretäridega. Uusi vallavanemaid oli siseminister R. Veermaa määranud aegsasti ametisse 248 ja abivallavanemaid 610.

Linnavolikogude valimise seaduse ja vallavolikogude valimise seaduse arutamine tekitas Riigivolikogus elavaid vaidlusi, kusjuures üheks suuremaks põhimõtteliseks probleemiks oli, kas volikogusid valida proportsionaalse või enamusvalimise süsteemi alusel. Valitsuse eelnõus oli enamusvalimine, kuid Riigivolikogus oli proportsionaalsel valimisel suuri sümpaatiaid. Tuletati meelde, et rahvuskogus juba põhiseaduse loomise ajajärgul oli omavalitsuste esinduskogudele peetud soovitavaks proportsionaalset valimist, mida aga ei fikseeritud põhiseadusse, et sellele vahest rohkem paenduvat kuju anda. Argumenteeriti, et proportsionaalne valimisviis suudab omavalitsustes tuua rohkem esile mitmekülgseid huvisid, millega arvestamine võib omavalitsuse asjades olla kasulik. Enamusvalimisega võivad mõned vähemaarvulised kihid ja huvigrupid jääda ilma esinduseta, kuigi nende osatähtsus omavalitsuse elus võib olla suur. Riigikogus on teatavasti niisugust enamusvalimisest tekkivat puudust püütud kõrvaldada kutseomavalitsuste esinduste toomisega Riiginõukokku.

Vallavolikogude valimise seaduse juures läks enamusvalimise süsteem siiski kergemini läbi, kuid linnavolikogude valimise seaduse juures pidi ta peagu äparduma. Proportsionalismile lähenev seisukoht, mis linnad oleks muutnud ainult üheks valimisringkonnaks, võetigi kord juba vastu, kuid valitsuse esindaja nõudmisel anti seaduseelnõu siis komisjoni tagasi. Komisjonist uuesti Riigivolikogu täiskogu ette ilmudes oli aga selle meelsuses sündinud muutus ja endine enamusvalimise vastane otsus hääletati maha. Linnavolikogude valimise seaduses võeti vastu, et iga linn moodustab valimiseks oma administratiivpiirkonnas 1—8 valimisringkonda, mille arvu ja piirid määrab siseminister linnavalitsuse ettepanekul. Vallavolikogude valimiseks moodustab iga vald oma administratiivpiirides 1—5 valimisringkonda, mille arvu ja piirid määrab maavanem vallavalitsuse ettepanekul.

Esimesed omavalitsuste valimised uute seaduste alusel peeti 15.—16. oktoobrini. Võib arvata, et uued seadused ei olnud selleks ajaks kodanikele saanud veel küllalt tuttavateks ja omasteks. Kaitseseisukorrast tingitult puudusid võimalused ka valimiste selgitustööks ja kindlakujulisemate gruppide

Eesti kroonika 1939, lk. 33